ਮੁਹੰਮਦ ਅਬਦੁਲ ਵਾਹਿਦ

ਬਨਾਮ

ਨੀਲੋਫਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

(2023 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 8146)

ਦਸੰਬਰ 14, 2023

[ਬੀ. ਆਰ ਗਵਈ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ:

ਕੀ ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਮੁਦਈ/ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਗਵਾਹ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਕੀ ਆਦੇਸ਼. VII ਆਰ. 14, ਆਰਡ VIII ਆਰ. 1-ਏ ਅਤੇ ਆਰ.ਡੀ. XIII ਆਰ. 1 ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ., ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਮੁਹਾਵਰੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਮੁਦਈ/ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਜਾਂਚ

ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908- ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ - ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ - ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਦਈ/ਬਦਲਾਇਕ ਦੇ ਗਵਾਹ, ਜੇਕਰ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:

ਆਯੋਜਤ: ਗਵਾਹ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ, ਸਬੂਤ ਜੋੜਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਇੱਕੋ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੰਮ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਆਰਡਰ XVI ਨਿਯਮ 21 ਵਿੱਚ ਵਾਕ "ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ" ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ - ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਗਵਾਹ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰੋ। [ਪਾਰਾ 32, 14, 20, 17]

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 ਆਰ. VII ਆਰ. 14, ਆਰ.ਡੀ. VIII ਆਰ. 1-ਏ ਅਤੇ ਓਆਰd.ਆਰ XIII ਆਰ. 1 ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਜੇਕਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਮੁਦੱਈ/ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਜਦੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਦੇ ਹੋਏ:

ਆਯੋਜਤ: ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਇੱਕ ਧਿਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ, ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਜਿਰਹਾ-ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ-ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ/ ਜਾਂ ਮੈਮੋਰੀ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਏਗਾ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਪਾਵੇਗਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੱਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਕਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਘਾਤਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਜਿਰਾਹ-ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਟੈਂਡ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਉੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪਾਰਸ, 32, 26, 30]

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 ਆਰ. XVI ਆਰ. 21, 14, ਆਰ.ਡੀ. XVIII ਆਰ. 3ਏ- ਮਿਆਦ 'ਗਵਾਹ' - ਦਾ ਅਰਥ:

ਹੋਲਡ: ਗਵਾਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ 120 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਸਮਰੱਥ ਗਵਾਹ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਗਵਾਹ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਮੁਦਈ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਖੁਦ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-ਮਿਆਦ ਦਾ ਗਵਾਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਬੂਤ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਦ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1860- ਐੱਸ. 120। [ਪਾਰਾ 10, 14, 20)।

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਉਦੇਸ਼ - ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾ 2]

ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ:

ਹੋਲਡ: ਜੋ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ - ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਲਈ ਕੇਸ ਦੇ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ . [ਪਰਾ 28]

ਵਿਨਾਇਕ ਐਮ ਦੇਸਾਈ ਬਨਾਮ ਉਲਹਾਸ ਐਨ. ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. 2017 ਐਸਸੀਸੀਓਨਲਾਈਨ ਬੋਮ 8515; ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਬਨਾਮ ਗਜਾਨਨ 2012 ਐਸਸੀਸੀਓਨਲਾਈਨ ਬੋਮ 1176; ਅੱਪਰ ਇੰਡੀਆ ਕੂਪਰ ਪੇਪਰ ਮਿੱਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਮੰਗਲਦਾਸ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ 2004 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਬੋਮ 716; ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਬੰਬੇ ਬਨਾਮ ਕਾਠੀ ਕਾਲੂ ਓਘਾਡ ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 1808; ਐਸ.ਪੀ. ਚੇਂਗੀਵਰਾਇਆ ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ ਜਗਨਨਾਥ [1993] 3 ਐਸuਪੀਪੀ। ਐੱਸਸੀਆਰ 422: (1994) 1 ਐੱਸਸੀਸੀ 1; ਮਿਸ ਟੀ.ਐਮ. ਮੋਹਨਾ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਕੰਨਨ 1984 ਐੱਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਮੈਡ 145; ਅਮਿਤ ਐਮ. ਪਾਠਕਜੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਨੇਜਰ (ਮੈਚ.) ਅਤੇ ਐਨਆਰ ਬਨਾਮ ਭਾਵਨਾਬੇਨ ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਪਾਠਕਜੀ 2007 ਐਸਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਗੁਜ 78; ਸਦਯੱਪਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (2019) 9 ਐੱਸਸੀਸੀ 257; ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਬਿਸ਼ੂਨ ਨਰਾਇਣ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ [1987] 2 ਐੱਸਸੀਆਰ 805: (1987) 2 ਐੱਸਸੀਸੀ 555; ਊਧਵ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਾਧਵ ਰਾਓ ਸਿੰਧੀਆ [1976] 2 ਐੱਸਸੀਆਰ 246: (1977) 1 ਐੱਸਸੀਸੀ 511 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਜੋਨਸ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੋਲਾ ਬੋਰਡ 1957 2 QB 55- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪੀ. ਰਾਮਨਾਥ ਅਈਅਰ ਦੇ ਐਡਵਾਂਸਡ ਲਾਅ ਲੈਕਸੀਕਨ- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਮਰੀਕਨ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ, ਦੂਜਾ ਐਡੀਸ਼ਨ, 2007; ਕਾਰਪਸ ਜੂਰੀਸ ਸੈਕੰਡਮ: ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਕੇਸਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਬਿਆਨ; ਬਲੈਕ, 7 ਵੀਂ ਐਡ., 1999- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2023 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 8146।

2019 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 7717 ਵਿੱਚ ਨਾਗਪੁਰ ਵਿਖੇ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਨਿਆਂਇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 09.02.2021 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਹੁਜ਼ੇਫਾ ਅਹਿਮਦੀ, ਵਿਨੈ ਨਵਾਰੇ, ਸ੍ਰੀ. ਸਲਾਹਕਾਰ, ਮਸੂਦ ਸ਼ਰੀਫ, ਸਤਿਆਜੀਤ ਏ ਦੇਸਾਈ, ਨੈਜਵਾਨ ਢਿੱਲੋਂ, ਸਿਧਾਰਥ ਗੌਤਮ, ਅਭਿਨਵ ਕੇ. ਮੁਤਿਆਲਵਾਰ, ਗਜਾਨਨ ਐਨ ਤੀਰਥਕਰ, ਵਿਜੇ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਮਿਸ. ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਸ਼ਿੰਦੇ, ਸ. ਅਨਘਾ ਐਸ. ਦੇਸਾਈ, ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਐਸ ਚੌਧਰੀ, ਵਾਤਸਲਿਆ ਵਿਗਿਆ, ਐਡਵ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਡਾ. ਆਰ ਐਸ ਸੁੰਦਰਮ, ਪੀ ਐਨ ਗੁਪਤਾ, ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਸੁੰਦਰਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭਾਰਤੀ ਗੁਪਤਾ, ਸ. ਆਸ਼ਿਮਾ ਗੁਪਤਾ, ਨਰੇਸ਼ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਮਨੋਜ ਜੋਸ਼ੀ, ਆਨੰਦ ਸਿੰਘ, ਸ਼ੁਭਮ ਦਿਵੇਦੀ, ਕੁ. ਸ਼ਿਖਾ ਜੌਹਨ, ਮਿਸ. ਲਲਿਤਾ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਸ. ਅਕਸ਼ਤਾ ਸਿੰਘ, ਰਾਹੁਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਰਧਮਾਨ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਸੋਮਨਾਥ ਪਧਾਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ, ਜੇ.

ਛੱਡ ਦਿਓ।

2 ਇਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਖੋਜ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸ਼ਤਰ, ਸੈਕਿੰਡ ਐਡੀਸ਼ਨ, 2007 ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੈਪਚਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਮੁੱਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਕੀਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਖੇਡ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ।"

ਦੀਵਾਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਹਾਲਸਬਰੀ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ:

(i) ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਹਨ;

(ii) ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ;

(iii) ਕੇਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਜੋ ਅਨੁਪਾਤਕ ਹਨ:

(ਏ) ਸ਼ਾਮਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ;

(ਬੀ) ਕੇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਲਈ;

(c) ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਜਟਿਲਤਾ ਲਈ; ਅਤੇ

(d) ਹਰੇਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ;

(iv) ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ

(v) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਉਚਿਤ ਹਿੱਸਾ ਅਲਾਟ ਕਰਨਾ, ਦੂਜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਸਰੋਤ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ; ਅਤੇ

(vi) ਨਿਯਮਾਂ, ਅਭਿਆਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ।

ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸ਼ਾਇਦ ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਉਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 1908 ਦੇ ਕੋਡ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

3. ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ, ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੋਡ, ਇੱਕ ਜੱਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਜੋਨਸ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੋਲਾ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਡੇਨਿੰਗ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ:

"ਇਸ ਸਭ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਵਕੀਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ, ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਮਝਦਾਰ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨੁਕਤੇ ਜੋ ਵਕੀਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਮਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸੱਚਾਈ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਇੱਕ ਜੱਜ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਦਾ ਪੁਸ਼ਾਕ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਤਬਦੀਲੀ ਉਸ ਦਾ ਖੂਹ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ।"

ਟਕਰਾਅ

4. ਇਹ ਅਪੀਲ ਬੰਬਈ (ਨਾਗਪੁਰ ਬੈਂਚ) ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਨਿਆਂਇਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਨਾਇਕ ਐਮ ਦੇਸਾਈ ਬਨਾਮ ਉਲਹਾਸ ਐਨ. ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਬਨਾਮ ਗਜਾਨਨ।

5. ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ:

"8. ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ, 1997 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 869 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਹ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਭਾਵ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੱਖਰਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਕਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 1997 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 869 ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਰਥਾਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ..."

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

5.1 ਵਿਨਾਇਕ ਐਮ ਦੇਸਾਈ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ:

"17. ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਿਆਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ; ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਸਮੇਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ, ਕੋਮਲ ਸਾਲ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੁਢਾਪਾ, ਬਿਮਾਰੀ, ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰ ਜਾਂ ਮਨ ਦਾ, ਜਾਂ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ, ਧਾਰਾ 120 ਉਸ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਜਾਂ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਸਮਰੱਥ ਗਵਾਹ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 137 ਉਸ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਇਮਤਿਹਾਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਿਰ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੰਗਮ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਧਿਰ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 137 ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜੋ ਇਮਤਿਹਾਨ ਅਤੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਹੈ ਜੋ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰਡਰ VII, ਨਿਯਮ 14, ਆਰਡਰ VIII, ਨਿਯਮ 1 ਅਤੇ ਆਰਡਰ XIII, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਨਿਯਮ 1। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਕਰ ਸ਼੍ਰੀ ਪੰਗਮ

ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਰਡਰ VII, ਆਰਡਰ VIII ਅਤੇ ਆਰਡਰ XIII ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਕਸ਼ਮੀਕਾਂਤ ਸਿਨਾਈ ਲੋਟਲੇਕਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VIII, ਨਿਯਮ 1 ਅਤੇ ਆਰਡਰ XIII, ਨਿਯਮ 1(3)(ਏ) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਲਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਆਰਡਰ VIII, ਨਿਯਮ 1 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁਦਈ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

5.2 ਫਰਕ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ-ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਧਿਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਕਦੋਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪਰ ਇੰਡੀਆ ਕੂਪਰ ਪੇਪਰ ਮਿੱਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਮੰਗਲਦਾਸ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ। ਅਧੀਨ:

"9. ਵਿਨਾਇਕ ਐਮ. ਦੇਸਾਈ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਧਿਰ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 137 ਵੀ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਜੋ ਇਮਤਿਹਾਨ ਅਤੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ੰਕਰ ਘੋੜੇਗਾਂਵਕਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਉਲਟ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਕਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਗਾੜ ਹੈ, ਭਾਵ ਕੀ ਇੱਕ "ਪਾਰਟੀ" ਵੀ "ਗਵਾਹ" ਹੈ।

17. ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ੰਕਰ ਘੋੜੇਗਾਂਵਕਰ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਾ ਟਕਰਾਅ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਵਿਨਾਇਕ ਐਮ. ਦੇਸਾਈ (ਸੁਪਰਾ), ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਅਪਰ ਇੰਡੀਆ ਕੂਪਰ ਪੇਪਰ ਮਿੱਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ੰਕਰ ਘੋੜੇਗਾਂਵਕਰ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਵਿਨਾਇਕ ਐੱਮ. ਦੇਸਾਈ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਪਰ ਇੰਡੀਆ ਕੂਪਰ ਪੇਪਰ ਮਿੱਲਜ਼

ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ VII ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ 'ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ' ਸੀਪੀਸੀ ਦਾ ਨਿਯਮ 1-ਏ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਰਹਾ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

18. ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਆਰਡਰ VII ਨਿਯਮ 14, ਆਰਡਰ VIII ਨਿਯਮ 1-ਏ(4) ਅਤੇ ਆਰਡਰ XIII ਨਿਯਮ 1(3) ਦੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ/ ਉਪ-ਨਿਯਮ', ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਜਾਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਜਿਰਾਹ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ, ਸਿੱਖੀ ਸਿੰਗਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ੰਕਰ ਘੋਡੇਗਾਂਵਕਰ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਵਿਨਾਇਕ ਐਮ. ਦੇਸਾਈ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਇੱਕ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਉਕਤ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

5.3 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੱਜ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਸਿੱਟੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

"40. ਇਸਲਈ, ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ: -

1	ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਦਈ/ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੀ। ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਆਰਡਰ VII, ਨਿਯਮ 14, ਆਰਡਰ VIII, ਨਿਯਮ 1-ਏ(4)(ਏ) ਅਤੇ ਆਰਡਰ XIII, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਨਿਯਮ 1(3)(ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। "ਗਵਾਹ" ਨਾਲ "ਪਾਰਟੀ"	ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ (ਮੁਦਈ/ਬਦਲਾਇਕ) ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਰਡਰ VII, ਨਿਯਮ 14(4), ਆਰਡਰ VIII, ਨਿਯਮ 1-ਏ(4) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 1-ਏ(4)(ਏ) ਅਤੇ ਆਰਡਰ XIII, ਨਿਯਮ 1(3) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 1(3) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। (ਏ) ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਉਸ ਧਿਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਪਬੰਧ ਇਕੱਲੇ ਗਵਾਹ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

2	ਕੀ ਆਰਡਰ VII, ਨਿਯਮ 14(4), ਆਰਡਰ VIII, ਨਿਯਮ 1(ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕੋਈ ਅਗਾਊਂ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਿੱਧੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਏ) (4)(ਏ) ਅਤੇ ਆਰਡਰ XIII, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦਾ ਨਿਯਮ 1(3)(ਏ)?	ਆਰਡਰ VII, ਨਿਯਮ 14(4) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਗਵਾਹ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ, (ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ) ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਆਰਡਰ VIII, ਨਿਯਮ 1-ਏ(4) ਅਤੇ ਆਰਡਰ XIII, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗੇ ਬਿਨਾਂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦਾ ਨਿਯਮ 3।
3	ਕੀ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ੰਕਰ ਘੋਡਗਾਓਂਕਰ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਵਿਨਾਇਕ ਐਮ. ਦੇਸਾਈ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਅਤੇ/ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਰੀਡਿੰਗ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ?	ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ VII, ਨਿਯਮ 14(4) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਆਰਡਰ VIII, ਨਿਯਮ 1-ਏ(4) ਅਤੇ ਆਰਡਰ XIII, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਨਿਯਮ 3, ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ੰਕਰ ਘੋਡਗਾਓਂਕਰ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਵਿਨਾਇਕ ਐਮ. ਦੇਸਾਈ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਸਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀਆਂ। ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨਾ। ਭਾਵੇਂ ਗਵਾਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਸੀ, ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ੰਕਰ ਘੋਡਗਾਓਂਕਰ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਵਿਨਾਇਕ ਐਮ. ਦੇਸਾਈ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਬਰਾਬਰ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਰਕ ਦੀ ਸਨੈਪਸ਼ਾਟ

6. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੱਠ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤਰਕ ਸੀ:-

6.1 ਸਵਾਲ 1 ਲਈ- ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ 'ਪਾਰਟੀ' ਅਤੇ 'ਗਵਾਹਾਂ' "ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਲਟ" ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਡਰ XVI ਨਿਯਮ 21 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮ ਤਲਬ ਕੀਤੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ, ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 137 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਹੈ' ਵਾਕੰਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਸ ਦੀ ਧਿਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਦੀ ਰੀਡਿੰਗ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਵੱਖਰੇ ਹਨ।

6.2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਲਈ 'ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਗਵਾਹ' ਅਤੇ 'ਮੁਦਈ ਦਾ ਗਵਾਹ' ਵਾਕੰਸ਼ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਧਿਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਸ- ਦੌਰਾਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੈਰਾਨੀ ਦਾ ਤੱਤ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਰਡਰ VII ਨਿਯਮ 14 ਉਪ-ਨਿਯਮ (4), ਆਰਡਰ VIII ਨਿਯਮ 1-ਏ(4)(ਏ) ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਆਰਡਰ XIII ਨਿਯਮ 1(3) ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ। ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ "ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ" ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ "ਅਣਜਾਣੇ" ਫੜ ਕੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ" ਇਹ ਭੇਦ "ਸੁਚੇਤ, ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ" ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪਵਾਦ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

6.3 ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਲਈ-ਵਿਨਾਇਕ ਐਮ ਦੇਸਾਈ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ (ਸੁਪਰਾ) ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਸੀ, ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿਰ੍ਹਾ-ਜਾਂਚ ਦੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਣਜਾਣ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸਹੀ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

7. ਉਪਰੋਕਤ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹਨ:-

ਏ) ਕੀ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ? ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਮੁਦਈ/ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਗਵਾਹ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

b) ਕੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਆਰਡਰ VII ਨਿਯਮ 14; ਆਰਡਰ VIII ਨਿਯਮ 1-ਏ; ਆਰਡਰ XIII ਨਿਯਮ 1 ਆਦਿ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਮੁਦਈ/ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਦੇ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ , ਜਦੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ

8.ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਹੁਜ਼ੇਫਾ ਅਹਿਮਦੀ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ:-

(i) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸਿੱਟਾ ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰਡਰ VII ਨਿਯਮ 14 (4), ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 21, ਆਰਡਰ VIII ਨਿਯਮ 1(ਏ) (4) (ਏ) (ਬੀ) ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। , ਆਦਿ ਪ੍ਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 14 ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਮੁਦਈ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ (ਇਸ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼) ਜਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਪਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ii) "ਮੁਦਈ ਦੇ ਗਵਾਹ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(iii) ਇੱਥੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ, ਇਹ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਤੋਂ (3) ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਰਫ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰ ਹਨ, ਨੂੰ ਕਰਾਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। -ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ

(iv) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਰਡਰ VIII ਨਿਯਮ 1 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਆਮ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉੱਕਰਿਆ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਦਾਹਰਨਾਂ

(v) ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 21 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਨੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ।

(vi) ਅਜਿਹਾ ਭੇਦ ਸਾਰਥਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਰਥਾਤ, ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਸਾਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 120, 137 ਅਤੇ 155-160 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(vii) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਜਿਰਹਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਦਲੀਲਾਂ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ, ਮਦਰਾਸ, ਗੁਜਰਾਤ, ਕੇਰਲਾ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਦੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

9. ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਲਾਹਕਾਰ ਡਾ: ਆਰ.ਐਸ. ਸੁੰਦਰਮ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ:-

(i) ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ I ਤੋਂ XX ਨੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਗਵਾਹ, ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪੱਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ii) ਵਾਕੰਸ਼ "ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ" ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਆਰਡਰ XVI ਨਿਯਮ 21 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਕੰਸ਼ ਜਦੋਂ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ VII ਨਿਯਮ 14 (4), ਆਰਡਰ 8 ਨਿਯਮ 1(ਏ), (4) (ਏ) ਅਤੇ ਆਰਡਰ XIII ਨਿਯਮ 1 (3) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(iii) ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ XIII ਨਿਯਮ 1(3) ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(iv) ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਿਹ੍ਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈਰਾਨੀ ਦਾ ਤੱਤ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਆਰਡਰ VI ਨਿਯਮ 9 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੇ ਹੋਏ।

(v) "ਮੁਦਈ ਦਾ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦਾ ਗਵਾਹ" ਸ਼ਬਦ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(vi) ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ

10. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਇੱਕ ਧਿਰ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਾਂ ਜਿਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ 'ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪਾਰਟੀ' ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 'ਗਵਾਹ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੀਪੀਸੀ ਜਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਬਾਂਬੇ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਾਠੀ ਕਾਲੂ ਓਘਾਦ ਹੇਠ-

"..."ਗਵਾਹ ਬਣਨਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ, ਮੌਖਿਕ ਬਿਆਨਾਂ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਗਿਆਨ ਹੈ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਂ ਧਾਰਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ "ਗਵਾਹ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਵਜੋਂ, ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ..."

ਪੀ. ਰਾਮਨਾਥ ਅਈਅਰ ਦੇ ਐਡਵਾਂਸਡ ਲਾਅ ਲੈਕਸੀਕਨ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ 'ਗਵਾਹ' ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ (ਦੁਰਘਟਨਾ ਦਾ ਗਵਾਹ) ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ, ਜਾਣਦਾ, ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। (1) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, (2) ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ, ਜਾਂ (3) ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ (ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਗਲਾ ਗਵਾਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)। (ਕਾਲਾ, 7ਵੀਂ ਐਡ., 1999)

"ਗਵਾਹ" ਸ਼ਬਦ, ਇਸਦੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਗਵਾਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਲਈ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਜਿਊਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।"

11. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

12. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿਗਿਆਨ, "ਪਦਈਆ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ" ਅਤੇ "ਬਦਲਾਕਾਰ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ" ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

13. ਇਹ ਸਮਝ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇੱਕ ਧਿਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵਾਟਰਟਾਈਟ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਦਈ/ਮੁਲਜ਼ਮ, ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਬਾਕਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹੀ ਅਭਿਆਸਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਲਈ।

14. ਇਹ ਭਿੰਨਤਾ ਸ਼ੱਕੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 120 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਸਮਰੱਥ ਗਵਾਹ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

"120. ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਜਾਂ ਪਤੀਆਂ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ, ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦਾ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ, ਸਮਰੱਥ ਗਵਾਹ ਹੋਣਗੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ, ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਗਵਾਹ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਗਵਾਹ ਹਨ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਜਾਂ ਮੁਦਈ ਖੁਦ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਗਵਾਹੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਸੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੋਡ ਖੁਦ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ XVI ਨਿਯਮ 21 ਨੂੰ ਆਰਡਰ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

21. ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤੀਆਂ ਧਿਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ। ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਉਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਲਾਗੂ ਹੋਣ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਰਡਰ XVI ਨਿਯਮ 14, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

*14. ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਗਵਾਹ ਅਜਨਬੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੰਮਨ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ [ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ] ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ, ਆਪਣੀ ਹੀ ਗਤੀ ਨਾਲ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 1976 ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਧਾਰਾ "ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ। 'ਗਵਾਹ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਮਿਲਨ।

ਅਸੀਂ ਆਰਡਰ XVIII ਨਿਯਮ 3ਏ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਦੂਜੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

3-ਏ. ਪਾਰਟੀ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਧਿਰ ਖੁਦ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਦਾਲਤ, ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਪੀ. ਸਿਨਹਾ, ਸੀਜੇਆਈ (ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਰਾਏ) ਦੁਆਰਾ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਵੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਸਮਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਗਵਾਹ. ਪੈਰਾ 16 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

(3) "ਗਵਾਹ ਬਣਨਾ" ਇਸਦੇ ਵਿਆਪਕ ਮਹੱਤਵ ਵਿੱਚ "ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇਣਾ।

(4) ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਪੈਰਾਂ ਜਾਂ ਹਥੇਲੀ ਜਾਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਛਾਪ ਜਾਂ ਨਮੂਨੇ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਜਾਂ ਪਛਾਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣਾ "ਗਵਾਹ ਬਣਨ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(5) "ਗਵਾਹ ਬਣਨਾ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।

(6) ਇਸ ਦੇ ਆਮ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਗਵਾਹ ਬਣਨ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਇਸ ਸਖਤ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਪਰੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੱਖ, ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਇੱਕੋ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਦੀ ਘਾਟ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇੱਕ ਧਿਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸਰਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਇਸ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੀ ਵੇਖਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

"ਸਿਰਫ਼ ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਡਰ XVI ਨਿਯਮ 21 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤਲਬ ਕੀਤੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਬਾਕਸ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਵਿੱਚ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦਾ ਆਚਰਣ, ਅਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਲਾਗੂ ਹਨ" ਆਰਡਰ XVI ਦੇ ਨਿਯਮ 21 ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਬੁਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿ "ਸਿਰਫ਼ ਕਿਉਂਕਿ" ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਫੰਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜਾਂ ਗਵਾਹ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਗਵਾਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਚਲੇ ਫਰਕ ਲਈ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਭਿੰਨਤਾ ਪੱਕੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੰਕਸ਼ਨ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ XVI ਨਿਯਮ 21 ਵਿੱਚ "ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੈ" ਵਾਕੰਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੰਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

15. ਅਸੀਂ ਅਗਲਾ ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ-ਖਾਸ ਕਰਕੇ 137-138, 139, 154 ਅਤੇ 155 ਦੇ ਕੁਝ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ, ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਤਿਆਰ ਸੰਦਰਭ ਲਈ, ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

ਧਾਰਾ 137

ਇਮਤਿਹਾਨ-ਇਨ-ਚੀਫ਼। -ਜਿਸ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਿਰ੍ਹਾ-ਜਾਂਚ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੁੜ ਪ੍ਰੀਖਿਆ. ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਜਿਰ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦੀ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਧਾਰਾ 138

ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ. ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਫਿਰ (ਜੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਧਿਰ ਚਾਹੇ) ਜਿਰਾਹ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ (ਜੇ ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ) ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਅਤੇ ਜਿਰਹਾ-ਜਾਂਚ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਰਾਹ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ 'ਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਮੁੜ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ. ਪੁਨਰ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਜਿਰਹਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਮਾਮਲਾ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ, ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਉਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਜਿਰਹਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 139

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਜਾਂਚ। - ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਤੱਥ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਧਾਰਾ 154

ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਸਵਾਲ।

1 [(1)] ਅਦਾਲਤ, ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਜਿਰ੍ਹਾ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

2 [(2) ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਲਈ।]

ਧਾਰਾ 155

ਗਵਾਹ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕ੍ਰੈਡਿਟ. ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

(1) ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ, ਗਵਾਹ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ, ਉਸਨੂੰ ਉਧਾਰ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ;

(2) ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ 1 ਨੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ [ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ] ਹੈ, ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ;

(3) ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਸਾਬਕਾ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

ਵਿਆਖਿਆ. ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦੇ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ, ਆਪਣੇ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੋ ਜਵਾਬ ਉਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ , ਜੇਕਰ ਉਹ ਝੂਠੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

16. ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੱਢੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ 'ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਵਾਲੇ' ਵਾਕਾਂਸ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਐਕਟ, ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਗਵਾਹ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭੇਦ ਫਿਰ, ਇਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ, ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੀਮੇਟੂਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ, ਸੈਕਸ਼ਨ 120 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇੱਥੇ ਤੁਰੰਤ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਾਗ, ਜੋ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਗਵਾਹ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਇਹ ਭਿੰਨਤਾ ਕੇਵਲ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਧਾਰਾ 137,138 ਅਤੇ 139 ਦੀ ਪੜਚੋਲ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅੰਤਰਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ, ਜਿਰ੍ਹਾ ਅਤੇ ਪੁਨਰ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਇੱਕ ਧਿਰ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਧਿਰ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਲਈ ਵੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਜਿਹੜੀ ਧਿਰ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਹੈ" ਉਹ ਧਿਰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਵਾਹੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਗਵਾਹ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

17. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਵੀ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਗਵਾਹ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਸ ਸੂਚੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

18. ਆਰਡਰ VII ਨਿਯਮ 14(4), ਆਰਡਰ VIII ਨਿਯਮ 1-ਏ(4)(ਏ) ਅਤੇ ਆਰਡਰ XIII ਨਿਯਮ 1(3) ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਰਾਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ/ ਜਾਂ "ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ" ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ

ਅਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ, ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਐਸ.ਪੀ. ਚੇਂਗੀਵਰਾਇਆ ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ ਜਗਨਨਾਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੱਧਰੀ ਖੇਡ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ, ਅਪਵਾਦ- ਅਰਥਾਤ, ਆਰਡਰ VIII ਨਿਯਮ 1-ਏ (4) ਅਤੇ ਆਰਡਰ XIII ਨਿਯਮ 1(3) ਸਿਰਫ ਗਵਾਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਇੱਕੋ ਅੰਤਰ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ।

19. ਇਸ 'ਤੇ, ਤਿਆਰ ਸੰਦਰਭ ਲਈ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਰਡਰ VII

[੧੪. ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(1) ਜਿੱਥੇ ਮੁਦਈ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਰੇਗਾ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ, ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੁਦਈ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

[(3) ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਮੁਦਈ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਜੋੜਨ ਲਈ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।]

(4) ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਮੁਦਈ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਸਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।]

ਆਰਡਰ VIII

1-ਏ. ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰਾਹਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। - (1) ਜਿੱਥੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਜਾਂ ਸੈੱਟ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। -ਬੰਦ ਜਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ, ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਸੌਂਪੇਗਾ। ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ..

(2) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

[(3) ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵੇਲੇ ਉਸਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਗਵਾਹੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।]

(4) ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ-

(ਏ) ਮੁਦਈ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਾਂ

(ਬੀ) ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ।]

ਆਰਡਰ XIII

1. ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ 'ਤੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਸਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼। (1) ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ 'ਤੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

(2) ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸਦੀ ਸਹੀ ਸੂਚੀ ਹੋਵੇ।

(3) ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ-

(ਏ) ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; ਜਾਂ

(ਬੀ) ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ।

20. ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਫਰਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪਿਛਲੀ ਚਰਚਾ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਗਵਾਹ ਸ਼ਬਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ, ਸਬੂਤ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਰਕਮ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾ ਕਰਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ- ਅਤੇ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਾਇਦ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। - ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਰੋਕਣਾ- ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੇਸ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸੂਚੀ ਦੇ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਜਿਰਾਹ-ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਚੌਂਕੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

21. ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਗਵਾਹੀ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਲਈ ਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

22. ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ "ਮੁਦਈ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ" ਅਤੇ "ਮੁਦਈ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ" ਦੀ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅੰਤਰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਆਰਡਰ VIII ਨਿਯਮ 1-ਏ(3) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਇੱਕ ਗਵਾਹ, ਪਰ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇੱਕ ਧਿਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਇੱਕ ਨਕਲੀ ਅੰਤਰ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

23. ਅਸੀਂ ਨੋਟਿਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਸ ਟੀ.ਐਮ. ਮੋਹਨਾ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਕੰਨਨ ਨੇ 1984 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਰਹਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਗਵਾਹ ਲਈ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਖੁਦ, ਇੱਕ ਅਸਮਰੱਥ ਦਲੀਲ. ਨਾਲ ਹੀ, "ਪਲੇਂਟਿਫ਼ ਦੇ ਗਵਾਹ" ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਸਿਰਫ ਮੁਦਈ ਲਈ ਗਵਾਹ ਬਣੋ, ਸਗੋਂ ਮੁਦਈ ਖੁਦ ਵੀ।

24. ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਮਿਤ ਐਮ. ਪਾਠਕਜੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਨੇਜਰ (ਮੈਚ.) ਅਤੇ ਐਨਆਰ ਵੀ. ਭਾਵਨਾਬੇਨ ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਪਾਠਕਜੀ" ਸਾਲ 2007 ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2002 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈ। ਤੱਥ ਇਮਪੱਗਡ ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਿਰਣਾ ਟੀ.ਐਮ ਮੋਹਨਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੰਹਿਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਲੱਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕੋਡ ਵਿੱਚ.

25. ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅੰਤਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ (ਜੋ ਕਿ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਮਤਭੇਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਲਈ, ਕੇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ 'ਤੇ ਹੈ, ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇੱਕ ਧਿਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

26. ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ- ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਜਾਂਚ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦੇਵੇਗਾ- ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸਮਝੌਤਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ

ਸਬੂਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇੱਕ ਧਿਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

27. ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਧਿਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਰਾਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਗਵਾਹ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਨਾਇਕ ਦੇਸਾਈ (ਸੁਪਰਾ) ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਫਰਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾਖਲ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਧਿਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਪੈਦਲ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਅੱਪਰ ਇੰਡੀਆ ਕੂਪਰ ਪੇਪਰ ਮਿੱਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ (ਸੁਪਰਾ) ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਰ੍ਹਾ-ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਉੱਨਤ ਕਾਪੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

28. ਇਹ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਦੇ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਬਿਸ਼ੂਨ ਨਰਾਇਣ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"6. ... ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਦਲੀਲ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਨ, ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਹੈਰਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪੈਡੈਂਟਿਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕਈ ਵਾਰ, ਬੇਨਤੀਆਂ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਖਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਤੱਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਜਦੋਂ ਵੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਬਾਰੇ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ; ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ, ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ...

29. ਅਸੀਂ ਊਧਵ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਾਧਵ ਰਾਓ ਸਿੰਧੀਆ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"25... ਜੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਾਂ ਆਧਾਰ "ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ", ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਾਂ ਆਧਾਰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮੁਦਈ ਤੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ।"

30. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਦਾਰਥ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਜਿਰਾਹ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। , ਇਸ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉੱਡਣ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

31. ਕਿਸੇ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜਿਰ੍ਹਾ-ਪੜਤਾਲ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਛੱਡ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਦਈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ, ਆਰਡਰ VII ਨਿਯਮ 14(4) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਇਹ ਨਿਯਮ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਅਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਨਿਯਮ 4 ਇਸ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਰਡਰ VIII ਨਿਯਮ 1ਏ(4)(ਏ) (ਇਹ ਨਿਯਮ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਅਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਜਾਂ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ 4 ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਗਵਾਹ ਦੀ ਯਾਦ) ਅਤੇ ਆਰਡਰ XIII ਨਿਯਮ 1(3) (ਇਹ ਨਿਯਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਨਿਯਮ 3 ਛੋਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ), ਜੋ ਤਿੰਨੋਂ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਸਮੇਂ, ਮੁਦਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ, ਛੋਟ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਿਰਹਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਗਵਾਹ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਜਾਗ ਕਰਨ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

32. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ- ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦੂਜਾ ਮੁੱਦਾ , ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਬੰਧਾਂ

ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਇੱਕ ਧਿਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਗਿਆ ਹੈ।

33. ਤਤਕਾਲ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

34. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, 2019 ਦੇ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 7717 ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਬਦੁਲ ਵਾਹਿਦ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ। 2019 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 6931 ਵਾਲੀ ਨੀਲੋਫਰ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸੀ। ਕਾਂਤਾਬਾਈ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. v. ਸੁਧੀਰ ਐਂਡ ਓਆਰਐਸ ਮਿਤੀ 9 ਫਰਵਰੀ 2021 ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

35. ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ

ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ

ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ।

36. ਇੰਟਰਲੋਕਿਊਟਰੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਹੈੱਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ

ਅਪੀਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra
Advocate